

Försvarsutskottet

Statsrådets redogörelse till riksdagen om fortsatt finländskt deltagande i Europeiska unionens uppdrag för militärt bistånd till Ukraina (EUMAM Ukraine)

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse till riksdagen om fortsatt finländskt deltagande i Europeiska unionens uppdrag för militärt bistånd till Ukraina (EUMAM Ukraine) (SRR 5/2024 rd): Ärendet har remitterats till försvarsutskottet för utlåtande till utrikesutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagledare Heli Hyypiä, utrikesministeriet
- ansvarig tjänsteman Kim Junna, utrikesministeriet
- äldre avdelningstabsofficer Antti Rajahalme, försvarsministeriet
- avdelningstabsofficer, major Juha Soutolahti, Huvudstaben.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Finlands övergripande stöd till Ukraina

(1) I redogörelsen står det att Finland fortsätter att stödja Ukraina bland annat med utvecklings-samarbete, försvarsmateriel, civil krishantering och humanitärt bistånd. Stöd ges också genom civilsamhällesorganisationer, Europeiska unionen, Europarådet och Natos fonder. Ukraina är Finlands största partnerland inom utvecklingssamarbete under regeringsperioden. Finland har lämnat 25 militära stödpaket till Ukraina till ett sammanlagt värde av 2,2 miljarder euro.

(2) I fråga om initiativen som gäller kapaciteter deltar Finland i verksamheten inom gruppen Ukraine Defence Contact Group (UDCG, den s.k. Ramstein-gruppen) och i kapacitetskoalitioner under den. Dessutom stöder Finland med 30 miljoner euro Tjeckiens initiativ till gemensam upphandling för att till Ukraina skaffa artilleriammunition som finns tillgänglig på världsmarknaden. Utskottet noterar att Finlands stöd- och samarbetsformer med Ukraina har sammanställts på ett heltäckande sätt i det avtal mellan Finland och Ukraina om säkerhetssamarbete och långvarigt stöd som undertecknades av ländernas presidenter den 3 april 2024.

Utlåtande FsUU 12/2024 rd

Finlands utbildningsstöd till Ukraina

(3) Det utbildningsstöd som Försvarsmakten ger Ukraina består för närvarande av utbildning som ges inom ramen för EUMAM-biståndsuppdraget samt av deltagande i utbildningsinsatsen Interflex i Storbritannien, står det i redogörelsen. Dessutom stöder Finland ukrainare genom grundläggande utbildning i minröjning i Litauen, och Finland deltar i stödandet av F-16-flygutbildningen med flygvapnets målflygningar i Danmark. Ukrainarna har också i samband med överlåtelser av materiel getts utbildning i användning och underhåll samt typutbildning i Finland. År 2024 uppgick kostnaderna för utbildningsstödet till sammanlagt cirka 17 miljoner euro. Finland har hittills deltagit i utbildningen av sammanlagt cirka 4 500 ukrainska soldater.

(4) I redogörelsen påpekas det att Natos roll i samordningen av försvarsmateriel- och utbildningsstödet till Ukraina stärks i och med inrättandet av Natos Ukraina-uppdrag (NSATU, NATO Security Assistance and Training for Ukraine), som godkändes vid Natos toppmöte i juli. Närmare detaljer om det strukturerade samarbetet och samordningen mellan EUMAM, Nato, Ramsteingruppen och Ukraina kommer att fastställas under de närmaste månaderna, men det anses viktigt att EU:s och EUMAM:s kommandokedja bibehålls i det nya arrangemanget. Utskottet instämmer i denna bedömning och anser det vara naturligt att Nato intar en större roll i helheten.

EUMAM-insatsen och Finlands medverkan

(5) EUMAM-insatsen som stöder Ukraina inleddes i november 2022 som svar på Ukrainas begäran om militärt stöd. Målet är att bidra till att stärka den ukrainska försvarsmaktens militära förmåga. Mandatet för uppdraget är att tillhandahålla den ukrainska försvarsmakten individuell och kollektiv utbildning på grundläggande och specialiserad nivå samt att samordna EU-medlemsstaternas utbildningsinsatser. Uppdraget utförs inom EU:s territorium. Uppdragsstyrkans högkvarter finns i Polen och Tyskland. Utbildning kan också ordnas på andra ställen inom Europeiska unionen i perioder av varierande längd så att förändringarna i den ukrainska försvarsmaktens behov beaktas och behoven uppfylls. Medlemsländernas deltagande kan ske som en del av en utbildning som ordnas av ett annat medlemsland eller genom att medlemslandet ordnar utbildning inom sitt eget territorium. Hittills har cirka 60 000 ukrainska soldater fått utbildning inom ramen för uppdraget.

(6) I Polen tillhandahåller Finland för närvarande i enlighet med EUMAM-uppdragets mandat grundläggande utbildning och specialiserad utbildning till den ukrainska försvarsmakten med fokus på utbildning avseende vapensystem, specialstyrkor, infanteriet och sjukvård. Mer än 200 finländska utbildare har deltagit i utbildningsverksamheten. Finland har enligt redogörelsen fått positiv respons på den utbildning som Försvarsmakten tillhandahållit. Utskottet välkomnar att Finland har beredskap att snabbt och flexibelt reagera på förändringar i utbildningsbehoven i Ukraina. Redogörelsen lyfter fram att också andra utbildningsämnen är sannolika när den nya mandatperioden för uppdraget tar vid. Finland bereder sig enligt redogörelsen också på att det beroende på utbildningsbehoven ges utbildning utöver i Polen i allt högre grad också i andra länder som bedriver verksamhet inom ramen för uppdraget. Enligt en preliminär uppskattning uppgår kostnaderna för Finlands deltagande i EUMAM-uppdraget i fråga om kostnaderna för militär krishantering till cirka 11,6 miljoner euro år 2025 och cirka 11,9 miljoner euro år 2026.

Utlåtande FsUU 12/2024 rd

(7) Mandatet för EUMAM-insatsen löper ut den 15 november 2024. Genom redogörelsen till riksdagen söks nu mandat för att republikens president utifrån statsrådets förslag till avgörande ska fatta ett beslut enligt 2 § 1 mom. i lagen om militär krishantering om Finlands deltagande med högst 60 soldater i Europeiska unionens uppdrag för militärt bistånd till Ukraina (EUMAM Ukraine) fram till den 15 november 2026. Utskottet tillstyrker förslaget om Finlands fortsatta deltagande i insatsen och anser att utbildningsinsatsen är ett viktigt element i Finlands övergripande stöd till Ukraina.

Insatsens säkerhetsläge och riskbedömning

(8) I redogörelsen står det att EU stöder medlemsländerna med en allmän hotbedömning av säkerhetsläget och riskbedömningen i fråga om EUMAM-uppdraget. Världlandet ansvarar för hot- och riskbedömningarna samt lägesmedvetenheten i medlemsländernas utbildningsområden. Det fysiska hotet mot finländska utbildare som deltar i uppdraget inom EU:s territorium bedöms enligt redogörelsen vara litet. Det främsta hotet i uppdraget utgörs av ryska underrättelse- och säkerhetstjänster. Utskottet instämmer i denna bedömning och anser det vara viktigt att de medverkande finländska soldaternas personuppgifter är sekretessbelagda. Utskottet konstaterar att om finländska utbildare också kommer att arbeta i andra unionsländer än Polen, måste säkerhetsriskerna för de finländska soldaterna noggrant kartläggas.

Sammanfattning

(9) Sedan anfallskriget inleddes har Europeiska unionen (inklusive medlemsländerna) gett Ukraina ekonomiskt, humanitärt och militärt stöd till ett värde av över 113 miljarder euro. Finland har i synnerhet när det gäller det militära stödet till Ukraina varit ett ledande land med beaktande av samhällsekonomin storlek. Biståndet har varit massivt. Försvarsmakten har enligt utskottets bedömning tagit en kontrollerad risk för att Finlands egen nationella försvarsförmåga inte ska äventyras. Utskottet betonar att det är ett nödvändigt villkor för att Finland även i fortsättningen ska kunna stödja Ukraina med försvarsmaterielstöd att biståndet ersätts till fullt belopp till Försvarsmakten.

(10) Utskottet konstaterar att Finland har en betydande roll som utbildare för ukrainska soldater, eftersom det framför allt är värnpliktiga som utbildas i Ukraina. Den kunskapsbas som förvärvats genom Finlands värnpliktssystem ger den stampersonal och de reservister som deltar i utbildningsuppgifterna utmärkta färdigheter för effektiv utbildning.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Försvarsutskottet föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande FsUU 12/2024 rd

Helsingfors 23.10.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jukka Kopra saml
medlem Miko Bergbom saf
medlem Timo Furuholm vänst
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Tomi Immonen saf
medlem Mika Kari sd
medlem Pauli Kiuru saml
medlem Jani Kokko sd
medlem Juha Mäenpää saf
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Hanna Räsänen cent
ersättare Sari Tanus kd.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.